

POSTUPANJE PREMA SEKSUALNIM DELINKVENTIMA – VAŽEĆA PRAVNA REGULATIVA I MOGUĆA ZAKONSKA RJEŠENJA

Ksenija Turković i Aleksandar Maršavelski

Uvod

Postupanje prema seksualnim delinkventima izaziva i zaslužuje posebnu pozornost: *Prvo*, zbog toga što spolni delikti, iza krvnih delikata, spadaju u red najtežih kaznenih djela jer u pravilu predstavljaju napad na više izuzetno važnih dobara pojedinaca, prvenstveno spolnu slobodu (sloboda osobe je birati mjesto, vrijeme, način, osobu s kojom će stupiti u spolni odnos),¹ ali često i na čast i ugled osobe te tijelo i život žrtve.² *Drugo*, težnja za počinjenjem kaznenog djela kod počinitelja spolnih delikata najčešće proizlazi iz spolnog nagona kojeg počinitelj *tempore criminis* nastoji zadovoljiti, premda njegovi motivi mogu biti i druge prirode (npr. ponižavanje žrtve). Upravo zbog nekritičnog spolnog ponašanja počinitelja spolnih

delikata pred zakonodavca se postavlja pitanje njihovog posebnog tretmana (medicinskog ili nemedicinskog) kako bi se u njih *usadile* pravilne moralne vrijednosti o spolnom ponašanju, a kad to nije u ponovnom počinjenju takvih djela.

Seksualni delikti se nalaze u XIV. glavi Kaznenog zakona³ pod naslovom *Kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa*. Međutim, kaznena djela seksualnih delikata nalaze se izvan te glave. Tako, npr. nalazimo u XIII. glavi KZ-a (*Kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom*) kazneno djelo međunarodne prostitucije (čl. 178. KZ-a), a među *Kaznenim djelima protiv braka, obitelji i mladeži* (XVI. glava KZ-a) nalazi se kazneno djelo izvanbračni život s maloljetnom osobom.⁴

¹ Zaštita spolne slobode odnosi se na zaštitu spolnog integriteta i spolnog samoodređenja – slobode odlučivanja u seksualnoj sferi (VSRH, I KZ 1201./2004.-2005. od 23. 06. 2005.). Samoodređenje u području spolnosti je dio općih sloboda čovjeka koje doprinose oblikovanju intelektualnog, moralnog i socijalnog identiteta osobe. Kad govorimo o spolnom samoodređenju, ne misli se na sveobuhvatnu zaštitu samoodređenja u području seksualnosti, već se misli na zaštitu slobode pojedinca od spolnih radnji i to zaštitu od nedobrovoljnih spolnih radnji, zaštitu spolnog integriteta osoba koje nisu dosegle određenu starosnu dob te zaštitu od financijskog iskorištavanja u vezi sa spolnim radnjama. Poblje o tome vidi K. TURKOVIĆ, *Kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa*, u P. NOVOSELEC, POSEBNI DIO KAZNENOG PRAVA, str. 146. (2007.).

² Naš zakonodavac kao zaštitni objekt ističe i ćudoređe, ali ovakav pristup se smatra zastarjelim, id, str. 146./7.

³ Kazneni zakon, NN 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07. i 152/08. (u nastavku KZ).

⁴ Poblje o ovim kaznenim djelima vidi, TURKOVIĆ, supra bilješka 1, str. 145.-179.

Iako u kaznenom zakonodavstvu Republike Hrvatske trenutno ne postoje neke posebne odredbe koje bi se specifično odnosile na kažnjavanje i tretman počinitelja seksualnih delikata niti se u vođenju kaznenog postupka predviđaju neke specifične mjere prema spolnim delinkventima,⁵ ipak naše zakonodavstvo otvara prostor za neke posebnosti u pristupu ovoj delinkvenciji. U ovom radu nastojat ćemo ukazati na te posebnosti u okviru kaznenog postupka te postojećeg sustava sankcija. Osvrnut ćemo se i na neka moguća buduća zakonodavna rješenja glede kažnjavanja i tretmana počinitelja ovih kaznenih djela.

Važeća regulativa u postupanju prema počiniteljima seksualnih delikata u Republici Hrvatskoj

U okviru važeće regulative u ovom radu usmjerit ćemo se na promatranje *Zakona o kaznenom postupku* (ZKP), *Kaznenog zakona* (KZ), *Zakona o sudovima za mladež* (ZSM), *Zakona o probaciji te relevantnih prekršajnih propisa* u onim segmentima u kojima se odnose na moguće posebnosti u postupanju prema počiniteljima seksualnih delikata.

Seksualni delinkventi u kaznenom postupku

U novom Zakonu o kaznenom postupku ne nalazimo odredbe kojima bi se propisivalo posebno postupanje prema seksualnim deliktima, osim što je za kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa moguće odrediti posebne dokazne radnje (čl. 334. st. 1. ZKP)⁶ te se predviđaju specijalne odredbe u postupanju u odnosu na žrtve spolnih delikata.⁷

No, kod lakših spolnih delikata (npr. bludnih radnji) primjenom načela *opor-*

⁵ Zakon o kaznenom postupku, NN 152/08. i 76/09. (u nastavku ZKP)

⁶ Sukladno čl. 332. st. 1. ZKP posebnim dokaznim radnjama se privremeno ograničavaju određena ustavna prava, a to su: 1) nadzor i tehničko snimanje telefonskih razgovora i drugih komunikacija na daljinu; 2) presretanje, prikupljanje i snimanje računalnih podataka; 3) ulazak u prostorije radi provođenja nadzora i tehničko snimanje prostorija; 4) tajno praćenje i tehničko snimanje osoba i predmeta; 5) uporaba prikrivenih istražitelja i pouzdanika; 6) simulirana prodaja i otkup predmeta te simulirano davanje potkupnine i simulirano primanje potkupnine; 7) pružanje simuliranih poslovnih usluga ili sklapanje simuliranih pravnih poslova; 8) nadzirani prijevoz i isporuka predmeta kaznenog djela.

⁷ Prema čl. 45. ZKP-a, žrtva kaznenog djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa ima posebna prava: 1) prije ispitivanja razgovarati sa savjetnikom, na teret proračunskih sredstava; 2) da je u policiji i državnom odvjetništvu ispituje osoba istog spola; 3) uskratiti odgovor na pitanja koja se odnose na strogo osobni život žrtve; 4) zahtijevati da bude ispitana putem audio-video uređaja; 5) na tajnost osobnih podataka; 6) zahtijevati isključenje javnosti s rasprave. Prije prvog ispitivanja sud, državni odvjetnik, istražitelj i policija moraju žrtvu upozoriti na navedena prava. Također, prema čl. 422. ZKP-a u postupku se ne mogu upotrijebiti kao dokazi činjenice koje se odnose na ranije spolno ponašanje žrtve i njene seksualne sklonosti (premda je, iznimno, dopušteno dokazivati da sperma, drugi materijalni tragovi ili ozljede opisane u medicinskoj dokumentaciji potječu od druge osobe, a ne od optuženika).

tuniteta kaznenog progona (čl. 522. ZKP) otvara se mogućnost sugeriranja tretmana počiniteljima. Naime, državni odvjetnik može, nakon prethodno pribavljene suglasnosti žrtve ili oštećenika, rješenjem odbaciti kaznenu prijavu ili odustati od kaznenog progona, iako postoji osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo za koje se progona po službenoj dužnosti i za koje je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do 5 godina ako okrivljenik preuzme neku ZKP-om predviđenu obvezu. Za tretman spolnih delinkvenata osobito su primjenjive obveze: *podvrgavanje odvikavanju od droge ili drugih ovisnosti* (osobito kad je spolna delikvencija povezana sa zlouporabom droge ili alkohola) te *podvrgavanje psihosocijalnoj terapiji* radi otklanjanja nasilničkog ponašanja uz pristanak osumnjičenika na napuštanje obiteljske zajednice za vrijeme trajanja terapije (osobito kod spolne delikvencije u obitelji).

Posebnosti u postupku donekle nalazimo kod počinitelja spolnih delikata na štetu djece odnosno maloljetnika⁸ za koje je nadležan sud za mladež (članak 117. ZSM-a⁹). Specijalna procedura u odno-

su na počinitelje tih kaznenih djela koju nalazimo u ZSM-u nije predviđena tako da se prema njima postupa na poseban način, već da se specijalan tretman omogući posebno osjetljivoj kategoriji žrtava kaznenih djela (djeci i maloljetnicima) koje u tim postupcima imaju ulogu oštećenika i svjedoka. Seksualni delikti su uvršteni u ovaj katalog upravo zbog toga što oni mogu imati teške posljedice po osobnost i duševno zdravlje žrtve pa se posebnim kaznenim postupkom nastoje te posljedice umanjiti, odnosno želi se izbjeći tzv. *sekundarna viktimizacija*.

Novinu u postupanju uvodi Zakon o probaciji¹⁰ koji predviđa kako, prilikom odlučivanja o izboru vrste kaznenopravne sankcije, sud može od ureda za probaciju zatražiti da u određenom roku dostavi izvješće o okrivljeniku koje, između ostalog, sadrži podatke o socijalnom statusu okrivljenika, njegovim rizičnim ponašanjima i sklonostima te procjenu kriminogenih rizika i tretmanskih potreba putem kojih se procjenjuje kriminogeni rizik od ponovnog počinjenja kaznenog djela i nanošenja štete društvenoj zajednici, drugoj osobi ili sebi. Na osnovi toga definiraju tretmanske potrebe i stručno

⁸ Među njima su: silovanje (članak 188.), spolni odnošaj s nemoćnom osobom (članak 189.), prisila na spolni odnošaj (članak 190.), spolni odnošaj zlouporabom položaja (članak 191.), spolni odnošaj s djetetom (članak 192.), bludne radnje (članak 193.), zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnom osobom (članak 194.), podvođenje (članak 195.), iskorištavanje djece ili maloljetnih osoba za pornografiju (članak 196.), upoznavanje djece s pornografijom (članak 197.), rodoskrvrnuće (članak 198.) te međunarodna prostitucija (članak 178.).

⁹ Zakon o sudovima za mladež, NN 111/97., 27/98. i 12/02. (u nastavku ZSM).

¹⁰ NN 153/09.

mišljenje o očekivanom utjecaju kazne-nopravne sankcije na rehabilitaciju počinitelja.¹¹ Procjena rizika je izuzetno važna kod seksualnih delinkvenata. S jedne strane stoga što relativno mali postotak seksualnih delinkvenata upada u recidiv (negdje oko 20%), a i stoga što tretman znatno smanjuje opasnost od recidiva.¹² U nekim stranim zakonodavstvima traži se da ova procjena rizika uključuje klinički pregled, psihološku procjenu i socijalni izvještaj; postoje detaljni protokoli za procjenu rizika s precizno definiranim kategorijama što predstavlja visok, srednji i nizak stupanj rizika pa se sukladno tome određuju različite sankcije i različiti tretmani za seksualne delinkvente.¹³

Kažnjavanje seksualnih delinkvenata

Za sva kaznena djela protiv spolne slobode predviđena je kazna zatvora koja se kod lakših oblika počinjenja može zamijeniti radom za opće dobro na slobodi te uvjetnom osudom.

Kazna zatvora

Za različita kaznena djela s obzirom na njihovu težinu moguće je seksualnim

delinkventima izreći običnu kaznu zatvora u najmanjem trajanju od 3 mjeseca (bludne radnje, čl. 193./1. KZ) pa sve do njene najveće mjere koja iznosi 15 godina (silovanje odnosno spolni odnošaj s nemoćnom osobom počinjen pod posebno teškim okolnostima ili s posebno teškim posljedicama, čl. 188. st. 2, 3 i 4; čl. 189. st. 4. KZ). U slučajevima nasilnog spolnog odnošaja s djetetom (čl. 191. st. 2., 4. i 5. KZ) predviđena je i dugotrajna kazna zatvora od 20 do 40 godina.

Pojedinačni program izvršenja kazne zatvora

Za vrijeme izdržavanja kazne zatvora u okviru utvrđivanja pojedinačnog programa (čl. 69. st. 3. Zakona o izvršavanju kazne zatvora -ZIKZ¹⁴) zatvoreniku se mogu odrediti i tzv. posebni postupci, među kojima su obvezno liječenje od ovisnosti, psihološka, socijalna i psihijatrijska pomoć. U okviru ovako naznačenih posebnih postupaka može se odrediti i tretman za počinitelje seksualnih delikata kojima je izrečena kazna zatvora. Pri tome posebnu pozornost valja posvetiti recidivistima i pedofilima. Mnoge međunarodne studije pokazuju da ti počinitelji

¹¹ Vidi, čl. 17. st. 2. i 18. st. 2. Zakona o probaciji, id.

¹² Prema jednom od istraživanja 17.9% netretiranih seksualnih delinkvenata postaje recidivistima, dok je to slučaj samo 9,9% tretiranih seksualnih delinkvenata. (KAREN KERSTING, *New Hope for Sex Offender Treatment*, 34 MONITOR STAFF 7 (2003.).

¹³ *Reducing the Risk – Improving the response to sex offending*, The Report of the Expert Panel on Sex Offending (2001), dostupan na www.scotland.gov.uk/Resource/Doc/158890/0043160.pdf.

¹⁴ Zakon o izvršavanju kazne zatvora, NN 128/99., 55/00., 59/00., 129/00., 59/01., 67/01., 11/02., 190/03., 76/07., 27/08. i 83/09. (u nastavku ZIKZ)

često
jih su
vaju
kako
rizik
tman
znans
fleksil
dinog
društ
procje
počet
zatvo
znača

Uvjeti

U p
ti s iz
i to n
dan p
običn
protel
kazne
nakor
ne ka
osuđe
žanoč
se mo
dac iz
nasta
izvrša

¹⁵ PC-E

¹⁶ O raz
(1998

¹⁷ Vidi, I

ičnu kaznu zatvo-
nju od 3 mjeseca
(1. KZ) pa sve do
ja iznosi 15 godi-
spolni odnošaj s
počinjen pod po-
tima ili s posebno
čl. 188. st. 2, 3 i 4;
čajevima nasilnog
tetom (čl. 191. st.
na je i dugotrajna
o 40 godina.

izvršenja kazne

nja kazne zatvora
ojedinačnog pro-
akona o izvršava-
KZ¹⁴) zatvoreniku
posebni postupci,
io liječenje od ovi-
rijalna i psihijatrij-
vako naznačenih
može se odrediti i
seksualnih delika-
azna zatvora. Pri
ost valja posvetiti
ra. Mnoge među-
ju da ti počinitelji

, dok je to slučaj sa
er Treatment, 34 MONI

on Sex Offending (2001),

190/03., 76/07., 27/08. i

često pate od duševnih smetnji zbog ko-
jih su skloni recidivu¹⁵ te stoga zahtije-
vaju dugotrajan i specijalizirani tretman
kako bi se kod njih uklonio ili smanjio
rizik ponavljanja spolnih delikata.¹⁶ Tre-
tman bi se morao temeljiti na postojećim
znanstvenim spoznajama i biti dovoljno
fleksibilan da odgovori potrebama poje-
dinog počinitelja, ali i potrebama zaštite
društva. Tretman bi trebao odgovarati
procjeni njihova rizika. Trebalo bi ga za-
početi odmah po dolasku osuđenika u
zatvor. Istraživanja pokazuju da tretman
značajno smanjuje rizik od recidivizma.¹⁷

Uvjetni otpust

U pravilu zatvorenik se može otpusti-
ti s izdržavanja kazne prije njena isteka
i to nakon što je protekla najmanje je-
dan polovica vremena izdržane kazne
običnog zatvora, odnosno nakon što je
proteklo dvije trećine vremena izdržane
kazne dugotrajnog zatvora, a iznimno i
nakon jedne polovice vremena izdrža-
ne kazne dugotrajnog zatvora na koju je
osuđen (čl. 55. KZ). Za trajanja neizdr-
žanog ostatka kazne nad zatvorenikom
se može odrediti nadzor koji provodi su-
dac izvršenja, a može ga se obvezati i na
nastavak mjera propisanih programom
izvršavanja (čl. 157. ZIKZ). Dakle, ukoli-

ko se počinitelja seksualnoga kaznenog
djela uvjetno otpusti, od njega se može
zahtijevati nastavljanje tretmana dok je
na uvjetnom otpustu, a može mu se za-
braniti i posjećivanje određenih mjesta
(čl. 160 ZIKZ). Sud će opozvati uvjetni
otpust ako osuđenik, dok je na uvjetnom
otpustu, počinio jedno ili više kaznenih
djela za koja mu je izrečena kazna zatvo-
ra od 6 mjeseci.

Veliki je nedostatak naših postojećih
odredaba o uvjetnom otpustu u tome
što se nadzor, pomoć i posebne mjere
mogu odrediti zatvoreniku samo za vri-
jeme neizdržanog dijela kazne što je če-
sto prekratko za nastavak tretmana kod
seksualnih delinkvenata. Strana zakono-
davstva najčešće ne vezuju nadzor i mje-
re uz preostali dio kazne, već se obično
oni mogu odrediti na rok koji vrijedi i kod
uvjetne osude, dakle kod nas bi to bilo
od 1 do 5 godina s mogućnošću produ-
ljenja u iznimnim situacijama. Povrh toga
mjere koje se mogu izreći uz uvjetni ot-
pust su presiromašne.

Uvođenjem službe za probaciju sazre-
lo je vrijeme za temeljitu reformu odredbi
o uvjetnom otpustu. Njih bi trebalo što
više približiti odredbama o uvjetnoj osu-
di i za obje bi trebalo proširiti asortiman
mjera koje se mogu izreći.¹⁸ U okviru te

¹⁵ PC-ES (2006) 8 E - Report on treatment of sexual offenders, str. 5.

¹⁶ O različitim mogućnostima tretmana vidi, Perkins D. et al., Review of Sex Offender Treatment Programmes (1998.), dostupno na www.ramas.co.uk/report4.pdf.

¹⁷ Vidi, KERSTING, supra bilješka 12.

reformu valjalo bi i iznaći rješenja za adekvatno postupanje sa seksualnim delinkventima, pogotovo onima kod kojih postoji procjena niskog ili srednjeg stupnja rizika.

Pomoć poslije otpusta

Nakon otpuštanja iz kaznionice, odnosno zatvora, otpušteni se može obratiti nadležnom sucu izvršenja zbog pružanja pomoći i podrške. Sudac izvršenja može centru za socijalnu skrb narediti pružanje pomoći poslije otpusta. *Ova pomoć uključuje mjere i postupke koji se primjenjuju radi uključivanja otpuštenih zatvorenika u život na slobodi, a sastoji se od osiguranja smještaja i prehrane, osiguranja liječenja, savjeta o izboru prebivališta, odnosno boravišta, usklađivanja obiteljskih odnosa, pronalaženja zaposlenja, dovršenja stručnog osposobljavanja, davanja novčane potpore za podmirenje najnužnijih potreba te drugih oblika pomoći i podrške* (čl. 163. ZIKZ). Uz to će centar za socijalnu skrb, na zahtjev kaznionice, odnosno zatvora ili suca izvršenja, zatvoreniku poslije otpusta s izdržavanja kazne zatvora iz redova svojih zaposlenika *odrediti savjetnika za pripremu i provedbu pomoći* (čl. 164. st. 3. ZIKZ). Ova pomoć ne predviđa nikakve posebne mjere za seksualne delinkvente.

U izricanju kazne zatvora naši suci se rukovode *načelom proporcionalnosti* – tako kazna odražava stupanj krivnje i težinu počinjenog kaznenog djela, čime nužno ne mora odgovarati i opasnosti počinitelja. Upravo seksualni delinkventi ponekad zahtijevaju dugotrajan tretman kako bi se uklonila njihova opasnost pa je moguće da je vrijeme provedeno u zatvoru prekratko za uspješno provođenje tretmana. Naše zakonodavstvo ne predviđa ništa glede nastavka tretmana (bilo u zatvorenoj ustanovi ili ambulantno) po izlasku iz zatvora kad je kazna izdržana u potpunosti, ako počinitelj nema duševnu smetnju. Ovakve mogućnosti poznaje veliki dio stranih zakonodavstava.

Uvjetna osuda

Među kaznenopravnim sankcijama koje se mogu primijeniti na počinitelje spolnih delikata svakako važnu ulogu ima *uvjetna osuda* sa zaštitnim nadzorom i sa značajnim posebnim obvezama (čl. 71. KZ-a) koje se dodatno izriču:

- podvrgavanje liječenju koje je nužno radi otklanjanja tjelesnih ili duševnih smetnji koje mogu poticajno djelovati za počinjenje novog kaznenog djela;
- podvrgavanje odvikavanju od ovisnosti o alkoholu i opojnim drogama u zdravstvenoj ustanovi ili terapijskoj zajednici;

¹⁸ Isp. TURKOVIĆ K., Okviri reforme sustava kaznenopravnih sankcija u Republici Hrvatskoj, HRVATSKI LJETOPIS ZA KAZNENO PRAVO I PRAKSU, 2/2009, str. 817

azne zatvora naši suci se
selom *proporcionalnosti*
odražava stupanj krivnje i
nog kaznenog djela, čime
ra odgovarati i opasnosti
pravo seksualni delinkventi
javaju dugotrajan tretman
onila njihova opasnost pa
je vrijeme provedeno u za-
to za uspješno provođenje
je zakonodavstvo ne pred-
de nastavka tretmana (bilo
ustanovi ili ambulantno) po
vora kad je kazna izdržana
ako počinitelj nema dušev-
svakve mogućnosti poznaje
nih zakonodavstava.

ta
nenopravnim sankcijama
ju primijeniti na počinitelje
kata svakako važnu ulogu
osuda sa zaštitnim nadzo-
čajnim posebnim obvezama
koje se dodatno izriču:

vanje liječenju koje je nužno
nanjanja tjelesnih ili duševnih
koje mogu poticajno djelovati
vanje novog kaznenog djela;
vanje odvikavanju od ovi-
alkoholu i opojnim drogama
stvenoj ustanovi ili terapijskoj

- sudjelovanje u postupku psihosocijalne terapije u specijaliziranim ustanovama u okviru nadležnih državnih tijela radi otklanjanja nasilničkog ponašanja;
- neposjećivanje određenih mjesta, lokala i priredaba koje mogu biti prilika i poticaj za počinjenje novog kaznenog djela.

Prva po svom sadržaju odgovara sigurnosnoj mjeri *obveznog psihijatrijskog liječenja*, ali je potencijalna primjena šira jer se ne mora raditi o smanjeno ubrojjvom počinitelju u znatnoj mjeri, s time da se ovdje spominje i otklanjanje *tjelesnih smetnji* - upitno je što se pod time misli, ali se nikako iz toga ne bi moglo izvesti tumačenje da se provedu nehumane mjere u odnosu na počinitelje spolnih delikata kao što je npr. kastracija spolnih organa, jer bi to bilo protivno temeljnim ljudskim pravima koja garantira Ustav¹⁹.

Druga po svom sadržaju odgovara sigurnosnoj mjeri *obveznog liječenja od ovisnosti*, ali je također primjena šira jer je moguće npr. da droga nije bila odlučujućim čimbenik u počinjenju spolnog delikta, premda se radi o ovisniku.

Treća obveza je bitna za poseban tretman ove kategorije počinitelja jer se odnosi na otklanjanje nasilničkog ponašanja *psihosocijalnom terapijom*, a kod njih se često radi upravo o nasilničkom seksualnom ponašanju. Prethodne tri posebne obveze su *terapijskog karaktera*.

Četvrta ima isključivo *sigurnosni karakter*, npr. počinitelju spolnog delikta na štetu djeteta zabranjuje se približavati školama, vrtićima, dječjim igralištima i drugim mjestima koja su namijenjena djeci.

Sigurnosne mjere

U sklopu ostalih kaznenopravnih sankcija i mjera koje nalazimo u KZ-u, a koje bi mogle udovoljiti potrebama posebnog kaznenopravnog tretmana počinitelja seksualnih delikata ponajprije su tzv. medicinske ili kurativne sigurnosne mjere: obvezno psihijatrijsko liječenje i obvezno liječenje od ovisnosti. Osim *medicinskih sigurnosnih mjera*, Kazneni zakon predviđa i *nemedicinske sigurnosne mjere* (preventivne, sigurnosne mjere u užem smislu), koje imaju isključivu svrhu otklanjanje opasnosti.²⁰

¹⁹ Osim toga, kastracija (kao i psihokirurgija) je izričito zabranjena prema čl. 15. st. 4. Zakona o zaštiti osoba od duševnih smetnji (ZZODS, NN, 111/97., 27/98., 128/99., 79/02.). Međutim, postoje države (npr. Danska) u kojima se primjenjuje antihormonalna terapija ukoliko se pokaže da je psihoterapija sama nedostatna (PC-ES (2006.) 8 E, supra bilješka 15. str. 4.).

²⁰ Ova dihotomija je kod nas samo teorijska, a u našoj literaturi prisutne su i druge podjele (usp. BAČIĆ F., KRIVIČNO PRAVO – OPĆI DIO, 1995., str. 411.; HORVATIĆ Ž., KAZNENO PRAVO - OPĆI DIO I, 2003., str. 236; NOVOSELEC P., OPĆI DIO KAZNENOG PRAVA, 2009., str. 479.). U tom smislu postoje tendencije u nekim zakonodavstvima da se te mjere razdvoje. Tako, primjerice, u švicarskom StGB-u nailazimo na razlikovanje terapeutskih mjera (Therapeutische Massnahmen) od ostalih mjera. Naime, kod medicinskih mjera teško je odrediti koji je njihov primarni cilj: otklanjanje opasnosti ili liječenje počinitelja. Ako prihvatimo da je liječenje počinitelja bit tih mjera, onda se njihovo svrstavanje među sigurnosne mjere čini neadekvatnim. Pravilan izbor termina ovdje nije bez značaja, jer ako se govori o sigurnosnim mjerama, osuđenik je u njihovoj primjeni samo objekt, a ako se govori o medicinskim (kurativnim, terapeutskim) mjerama, pridaje mu se karakter subjekta što doprinosi i učinkovitosti njihove primjene.

Medicinske sigurnosne mjere

Primjena medicinskih sigurnosnih mjera je u odnosu na ovu kategoriju počinitelja relativno uska jer se traži da je djelo počinjeno u stanju smanjene ubrojjivosti (čl. 75. st. 1. KZ-a) odnosno pod odlučujućim djelovanjem ovisnosti o alkoholu ili opojnim drogama (čl. 76. st. 1. KZ-a) te da postoji opasnost od ponovnog počinjenja kaznenog djela. Tako se kao obilježje nekih duševnih bolesti (npr. shizofrenije) ili kao učinak konzumacije određenih droga, može pojaviti, primjerice, hiperseksualnost koja može potencirati spolnu delinkvenciju. Otklanjanje opasnosti, koja mora postojati u vrijeme izricanja presude, moguće je samo adekvatnim liječničkim tretmanom s ciljem otklanjanja uzroka spolne delinkvencije koji su za primjenu ovih mjera jasni: teža duševna smetnja odnosno ovisnost o opojnim drogama ili alkoholu. Navedene sigurnosne mjere u pravilu se izriču uz kaznu zatvora te se izvršavaju u zatvorskom sustavu sukladno odredbama ZIKZ-a. Sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja izvršava se u zatvorskoj bolnici (čl. 20. st. 4. ZIKZ-a), a sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti u posebnoj socijalno-terapijskoj kaznionici ili na posebnom socijalno-terapijskom odjelu kaznionice (čl. 20. st. 3. ZIKZ-a).

²¹ Supra bilješka 19

Prikrivenu medicinsku sigurnosnu mjeru nalazimo i u čl. 44.-53. ZZODS-a²¹. U situacijama kada se radi o neubrojivim počiniteljima seksualnih delikata, postupit će se sukladno odredbama tog zakona o prisilnom smještaju u psihijatrijsku ustanovu. Pritom je dopuštena i primjena *hormonalne terapije* pod sljedećim pretpostavkama iz čl. 15. st. 1. ZZODS-a:

- na temelju pisanog pristanka osobe s duševnim smetnjama ili ako ga ona nije sposobna dati, na temelju pisanog pristanka zakonskog zastupnika;
- uz pozitivno mišljenje drugog psihijatra o potrebi i posljedicama primjene takvoga liječničkog postupka;
- ako su prethodno iscrpljene sve ostale metode liječenja;
- ako je primjena navedenih metoda nužna za liječenje osobe s duševnim smetnjama;
- ako se ne očekuje da bi primjena navedenih metoda mogla imati štetne popratne posljedice. Iz navedenog je vidljiva restriktivnost primjene hormonalne terapije jer se radi o potencijalno opasnom zadiranju u zdravlje pojedinca.

Među zaštitnim mjerama iz prekršajnog prava, koje po svom sadržaju odgovaraju sigurnosnim mjerama iz kaznenog prava, potrebno je spomenuti zaštitnu

mjeru obveznog psihosocijalnog tretmana iz čl. 12. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 137/09.). Trebalo bi razmotriti mogućnost da se takva mjera uvede i u Kazneni zakon kao samostalna mjera koju bi bilo moguće izricati neovisno o uvjetnoj osudi sa zaštitnim nadzorom. Naglašavamo kako je potrebno, da bi ova mjera bila učinkovita, izricati je uz pristanak osobe prema kojoj se primjenjuje.²²

Nemedicinske sigurnosne mjere

U pogledu počinitelja seksualnih delikata, od nemedicinskih sigurnosnih mjera koje imaju isključivu svrhu otklanjanje opasnosti, čini se adekvatnom za primjenu jedino sigurnosna mjera *zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti*.²³ Naime, počinitelji seksualnih delikata ne bi se smjeli baviti određenim djelatnostima u kojima bi moglo doći do bliskog kontakta s potencijalnim žrtvama (npr. liječniku koji prekorači granice ginekološkog pregleda pa počini neki spolni delikt nad pacijenticom treba izreći zabranu obavljanja ginekološke djelatnosti pa čak i uopće liječničke djelatnosti), a to osobito vrijedi kod spolnih delikata na štetu djece. Međutim, praktična uloga ove sigurnosne mjere je dosta upitna s

obzirom na raširenost tzv. pravnih posljedica osude u hrvatskom zakonodavstvu koje su zapravo anulirale potrebu za ovom sigurnosnom mjerom.

Pravne posljedice osude

Osoba pravomoćno osuđena za kazneno djelo protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa po sili zakona ne može obavljati sljedeća zvanja, djelatnosti, dužnosti:

- ne može zasnovati radni odnos u školskoj ustanovi (čl. 106. st. 1. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, NN 87/08.);
- ne može biti primljena u državnu službu (čl. 49. st. 1. t. (a) Zakona o državnim službenicima i namještenicima, NN 92/05., 142/06., 77/07., 107/07. i 27/08.);
- ne može biti primljena u lokalnu odnosno područnu (regionalnu) službu (čl. 15. Zakona o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, NN 86/08.);
- ne može dobiti odobrenje za nabavu oružja (čl. 10. st. 2. t. 3. Zakona o oružju, NN 63/07.);
- ne može dobiti dozvolu za obavljanje djelatnost stručnog voditelja autoško-

²² Zanimljivo je spomenuti da je u bivšem § 65. njemačkog StGB-a bila predviđena sigurnosna mjera smještaja u socijalno-terapeutsku ustanovu, koja, međutim, nikad nije zaživjela (isp. JESCHECK H.-H., WEIGEND T., LEHRBUCH DES STRAFRECHTS, AT, 813 (5. izd., 1996.))

²³ Došla bi u obzir još i primjena sigurnosne mjere protjerivanja stranca iz zemlje, međutim, ta mjera rješava problem opasnosti tog spolnog delikventa samo na području Republike Hrvatske.

le, predavača i instruktora vožnje (čl. 203. st. 8. Zakona o sigurnosti prometa na cestama, NN 67/08.);

- ne može biti primljena u službu oružanih snaga Republike Hrvatske (čl. 19. st. 1. t. 2. i 4. Zakona o službi u oružanim snagama RH, NN 33/02., 58/02., 175/03., 136/04. i 76/07.);
- ne može obavljati poslove udomiteljstva (čl. 4. t. 6. Zakona o udomiteljstvu, NN 79/07.);
- ne može sudjelovati u športskim natjecanjima, organizirati i voditi športska natjecanja, obavljati stručne poslove u športu ni sudjelovati u radu skupštine ili tijela upravljanja športske udruge ili trgovačkog društva (čl. 13. st. 1. Zakona o športu, NN 71/06.);
- ne može volontirati u pružanju usluga djeci, osobama s invaliditetom, osobama s teškoćama u razvoju, starim i nemoćnim osobama, bolesnim osobama ili osobama koje su potpuno ili djelomično lišene poslovne sposobnosti (čl. 10. st. 2. Zakona o volonterstvu, NN 58/07.).

Treba istaknuti da mnoge od navedenih pravnih posljedica nastupaju još prije pravomoćne osude – samim pokretanjem kaznenog postupka – pa tako, primjerice, radni odnos u školskoj ustanovi

ne može zasnovati ni osoba protiv koje se vodi kazneni postupak za kazneno djelo protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa (čl. 106. st. 2. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi).

Kaznena evidencija i rehabilitacija

Upravo je danas u svijetu jedno od najaktualnijih pitanja treba li se ustrojiti posebna evidencija počinitelja spolnih delikata na štetu djece te treba li se ona dati na uvid javnosti. U Republici Hrvatskoj takvog posebnog registra nema pa se podaci o počiniteljima spolnih delikata nalaze zajedno s podacima o počiniteljima drugih kaznenih djela u Kaznenoj evidenciji Ministarstva pravosuđa. Ipak, postoji posebnost u davanju tih podataka kada se radi o počiniteljima kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa na štetu djeteta ili maloljetne osobe. Oni se iznimno na obrazloženi zahtjev mogu dati na uvid ustanovama kojima su djeca ili maloljetnici povjereni na obrazovanje, odgoj, njegu ili skrb (čl. 86. st. 3. KZ-a).

Inače, istraživanja su demonstrirala da policija ne može pokazati u kojoj mjeri nadgledanje seksualnih delinkvenata doprinosi većoj sigurnosti zajednice.²⁴

²⁴ TURKOVIĆ K., Baza podataka prema Konvenciji Vijeća Europe o zaštiti djece od spolnog zlostavljanja i iskorištavanja i neki primjeri i rješenja iz stranih zakonodavstava, u BAZA PODATAKA O POČINITELJIMA SPOLNIH DELIKATA NA ŠTETU DJECE, str. 18. (2008.); PLOTNIKOFF, J., WOOLFSON, R. Where Are They Now?: An Evaluation of Sex Offender Registration in England and Wales. POLICE RESEARCH SERIES PAPER 126, str. 50., Home Office (2000.).

ni osoba protiv koje
postupak za kazneno
slobode i spolnog ću-
2. Zakona o odgoju i
srednjoj školi).

rehabili-

u svijetu jedno od
treba li se ustrojiti
počinitelja spolnih
treba li se ona
U Republici Hrvat-
registra nema pa
spolnih delika-
podacima o poćini-
djela u Kaznenoj
pravosuća. Ipak,
davanju tih podata-
poćiniteljima kaznenih
slobode i spolnog
djeteta ili maloljetne
na obrazloženi
uvid ustanovama
maloljetnici povjereni
njegu ili skrb (ćl.

u demonstrirala da
kazati u kojoj mje-
delinkvenata
sigurnosti zajednice.²⁴

iskorištavanja i
SPOLNIH DELIKATA NA
Evaluation of Sex Offender
(2000).

Povrh toga veliki broj seksualnoga isko-rištavanja i zlostavljanja djece događa se unutar obitelji i uskog kruga pozna-nika, a baze podataka u tim slučajevi-ma ne pomažu, dapaće mogu stvoriti i lažan osjećaj sigurnosti.²⁵ Unatoč tome sve više jaća podrška građana i vlada za uvođenje registara što je i razumljivo kad se uzme u obzir posebna ranjivost žrtve, izuzetno teško postizanje rehabilitacije počinitelja te narav samih kaznenih djela. Tako je i *Konvencija Vijeća Europe o za-štiti djece od seksualnoga iskorištavanja i seksualnoga zlostavljanja*²⁶ nametnula državama-strankama obvezu bilježiti i čuvati podatke o počiniteljima kaznenih djela predviđenih Konvencijom. Time je i za Hrvatsku, koja je potpisala Konvenciju i sprema se na njenu ratifikaciju, nastala obveza uvesti neki oblik registra za poći-nitelje ovih kaznenih djela. Kod uvođenja registra posebno valja imati na umu da je registar vrsta administrativne mjere i da odredbe koje ga reguliraju moraju u svojim zahtjevima biti proporcionalne cilju koji se registrom želi ostvariti, a to je smanjenje rizika od upadanja seksu-alnih delinkvenata u recidiv i povećanje sigurnosti zajednice. Registri, tamo gdje postoje, prvenstveno služe kako bi se

nadgledalo kretanje počinitelja koji su odslužili kaznu. Tako oni moraju prijaviti svaku promjenu prebivališta ili boravišta i svoje odlaske u inozemstvo da bi se kontroliralo njihovo zapošljavanje kako se ne bi mogli zaposliti na radna mjesta na kojima redovito dolaze u kontakt s djecom.

Pri reguliranju vođenja registra valja uvažiti sve više prisutnu kritiku o davanju podataka iz takvih registara na uvid javnosti.²⁷

Moguća nova zakono- davna rješenja u tretma- nu počinitelja seksu- alnih delikata

Tretman počinitelja seksualnih delika-ta ponajprije zavisi od toga je li poćinjen lakši (npr. bludne radnje, dječja porno-grafija na računalnom sustavu ili mreži i dr.) ili teži seksualni delikt (npr. silovanje, spolni odnošaj s djetetom i dr.) kao i o procjeni stupnja rizika (mali, srednji, ve-
liki) od ponovnog poćinjenja kaznenog djela protiv seksualne slobode. Istražu-jući poredbeno pravo, posebno u ka-

²⁵ Vidi, TJADEN P., THOENNES N., U.S. Dep't of Justice, Extent, Nature and Consequences of Rape Victimization: Findings From The National Violence Against Women Survey 36 fig.14 (2006.), <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/210346.pdf> (14.3% ženskih žrtava i 19.5% muških žrtava seksualnih napada dolazi od stranaca). LEONORE M.J. SIMON, Sex Offender Legislation and the Antitherapeutic Effects on Victims, 41 ARIZ. L.REV. 485, 487 (1999).

²⁶ CETS, No. 201 (2007).

²⁷ Id., str. 19.; DERENČINOVIĆ D., GETOŠ A.-M., DRAGIĆEVIĆ PRTENJAČA M., Uvjetna sloboda u zatvoru bez zidova – kaznenopravna i kriminološka analiza zahtjeva za liberalizacijom pristupa kaznenoj evidenciji, HRVATSKI LJETOPIŠ ZA KAZNENO PRAVO I PRAKSU, 2/2008., str. 1031.-1042.

žnjavanju seksualnih delinkvenata uočen je niz različitih rješenja koja bi se mogla preuzeti u naš pravni sustav, dok ima i onih koja zaslužuju samo kritički osvrt.

Što se tiče mogućeg posebnog tretmana radi odvikavanja od seksualne delinkvencije za vrijeme kaznenog postupka, stručnjaci Vijeća Europe ističu da to treba omogućiti ako okrivljenik zatraži takav tretman odnosno na njega pristane.²⁸ Povrh toga Konvencija o prevenciji seksualnoga iskorištavanja i seksualne zlouporabe djece ističe da stranke potpisnice trebaju omogućiti tretman svakoj osobi koja se boji da bi u budućnosti mogla počinuti seksualni delikt kako bi joj se pomoglo izbjeći rizik počinjenja takvog djela.²⁹

Inače, u pogledu lakših seksualnih delikata u pravilu je dovoljan tretman koji pruža uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom, s time da bi valjalo proširiti katalog obveza koje bi se pritom mogle izreći počinitelju kao što su: zabrana približavanja žrtvi ili drugim osobama, napuštanje doma na određeno vrijeme kada se radi o seksualnim deliktima unutar obitelji, obveza nošenja uređaja za elektronski nadzor.³⁰ Naglasak je ponajprije

na sigurnosnom karakteru ovih obveza pa bi one trebale osigurati da se počinitelj uopće ne nađe u situaciji ponovo počinuti neki seksualni delikt. Povrh toga trebalo bi predvidjeti mogućnost posebnog liječničkog tretmana počinitelja ovih kaznenih djela. Postojeće, kao i nove posebne obveze koje se predlažu u nacrtu Kaznenog zakona smatramo dostatnim za tretman počinitelja lakših seksualnih delikata.

Teškoće se javljaju u vezi s regulacijom tretmana počinitelja teških seksualnih delikata. Dok se oni nalaze na izdržavanju kazne zatvora, ne bi trebalo biti problema s obzirom na postojeće mogućnosti liječničkog, psihološkog i socijalnog tretmana (u okviru programa izvršavanja). Ipak, i ovdje su moguća određena poboljšanja pa bi se u okviru posebnih postupaka u programu izvršavanja za ovu kategoriju počinitelja mogla predvidjeti pomoć seksologa kao što to već postoji u nekim državama članicama Vijeća Europe³¹. Također, valjalo bi poseban tretman predvidjeti za pedofile jer na njih ne djeluju iste metode tretmana koji se provode prema drugim seksualnim delikventima³². Relevantna znanstvena

²⁸ PC-ES (2006.) 8 E, supra bilješka 15, str. 3.

²⁹ Vidi čl. 7. Konvencije, supra bilješka 26.

³⁰ Više o novim posebnim obvezama koje bi se trebale unijeti u Kazneni zakon isp. TURKOVIĆ supra bilješka 18, str. 819.-820.

³¹ PC-ES (2006.) 8 E, supra bilješka 15., str. 3.

³² Kritiku postojećih programa koji jednako tretiraju pedofile i druge seksualne delikvente v. JERKOVIĆ D., MAUROVIĆ I., Tretman pedofila, KRIMINOLOGIJA I SOCIJALNA INTEGRACIJA, 1/2004., str. 98. Ciljevi tretmana pedofilije su: smanjiti pedofilske interese, utemeljiti seksualno zanimanje za odrasle, smanjiti stavove i vjerovanja koja potiču pedofilno ponašanje, riješiti unutarpsihičke konflikte, održati postignuto u tretmanu i prevencija recidiva (Id, str. 98.).

om karakteru ovih obveza
bale osigurati da se poči-
ne nađe u situaciji ponovo
seksualni delikt. Povrh toga
edvidjeti mogućnost poseb-
og tretmana počinitelja ovih
la. Postojeće, kao i nove po-
ze koje se predlažu u nacrtu
zakona smatramo dostatnim
počinitelja lakših seksualnih

se javljaju u vezi s regulaci-
ana počinitelja teških seksu-
kata. Dok se oni nalaze na iz-
kazne zatvora, ne bi trebalo
ma s obzirom na postojeće
osti liječničkog, psihološkog i
tretmana (u okviru programa
). Ipak, i ovdje su moguća
poboljšanja pa bi se u okviru
postupaka u programu izvrša-
u kategoriju počinitelja mogla
pomoć seksologa kao što to
u nekim državama članicama
31. Također, valjalo bi pose-
predvidjeti za pedofile jer na
iste metode tretmana koji
prema drugim seksualnim
32. Relevantna znanstvena

istraživanja ukazuju na to da se kao naj-
bolja reakcija na teže oblike pedofilnog
ponašanja javlja tretman na neko vrijeme
u zatvoru, nakon čega slijedi probacija s
tretmanom, pri čemu je uvjet pristupanja
tretmanu pristanak osuđene osobe (što
uključuje i njegovo priznanje krivnje)³³.
Međutim, glavni problem kod počinitelja
teških seksualnih delikata leži u njego-
vom puštanju na slobodu. Za seksualne
delikte nisu propisane tako visoke ka-
zne kao za krvne delikte da bi ih se na
dulje vrijeme uklonilo iz društva putem
izdržavanja kazne zatvora. Primjerice,
za temeljni oblik silovanja predviđena je
kazna zatvora od 3 do 10 godina (čl. 188.
st. 1. KZ-a). Postavlja se pitanje, što ako
postoji opasnost da će počinitelj ponovi-
ti teži spolni delikt po izlasku iz zatvora.
Postojeći Kazneni zakon ne sadrži od-
govor na to pitanje, ali moguće rješenje
nalazimo u poredbenom zakonodavstvu.

Najrašireniji institut koji rješava pitanje
opasnih seksualnih delinkvenata je sva-
kako sigurnosni zatvor (sigurnosna inter-
nacija, sigurnosno čuvanje) – to je *krajnja
nužna mjera kriminalne politike radi za-
štite društva od višestrukih povratnika*³⁴.

Ovu sigurnosnu mjeru nalazimo u zako-
nodavstvima većine razvijenih država: u
§§ 66.-66b. njemačkog StGB-a (*Unter-
bringung in der Sicherungsverwahrung*),
u § 23. austrijskog StGB-a (*Unterbrin-
gung in einer Anstalt für gefährliche Rück-
fallstäter*), u čl. 64. st. 1bis švicarskog
KZ-a (*Verwahrung, internement, interna-
mento*), u francuskom zakonu n° 2008.-
174 (*rétenion de sûreté*), u čl. 37a nizo-
zemskog KZ-a (*terbeschikkingstelling*),
§§ 39c.-39f. norveškog KZ-a (*forvaring*),
§ 70. danskog KZ-a (*forvaring*), u čl. 87.-
90. novozelandskog *Sentencing Act*-a
iz 2002. (*preventive detention*), u 16 dr-
žava SAD-a³⁵ te u *Dangerous Prisoners
(Sexual Offenders) Act 2003.* australske
države Queensland. Svrha ove mjere
jest, dakle, prije svega *zaštititi društvo od
nepopravljivih recidivista*, najčešće upra-
vo seksualnih delikata, na koje kazna,
psihijatrijske i psihoterapijske mjere ne
ostvaruju željeni specijalno-preventivni
učinak – *odvrćanje počinitelja od činje-
nja kaznenih djela*. Tipičan primjer kan-
didata iz sudske prakse za primjenu ove
mjere jest slučaj 53-godišnjeg počinite-
lja koji, unatoč činjenici da je već 5 puta

JERKOVIĆ supra bilješka 18, str. 819.-820.

okviru v. JERKOVIĆ D., MAUROVIĆ I.,
33. Ciljevi tretmana pedofilije su:
34. Metode i vjerovanja koja potiču
35. prevencija recidiva (Id, str. 98.).

³³ JERKOVIĆ, MAUROVIĆ, supra bilješka 32., str. 98.

³⁴ JESCHECK, WEIGEND, supra bilješka 22., str. 813.

³⁵ To su: Arizona, California, Columbia, Florida, Illinois, Iowa, Kansas, Massachusetts, Minnesota, Missouri, North Dakota, New Jersey, South Carolina, Virginia, Washington i Wisconsin. Kao legislativni model prvi je poslužio Community Protection Act 1990 države Washington (MERCADO C.C., Preventive detention of sex offenders: A comparative law perspective, 2 PENSAMIENTO PSICOLOGICO 9 (2006.).

osuđivan za silovanje i da je u zatvoru proveo polovicu svog života, ponovo pokušao silovanje i počinio teško ubojstvo nad žrtvom.³⁶ Radi se o počinitelju, koji je već kod druge ili treće osuđujuće presude trebao biti izoliran iz društva do daljnjeg, jer bi time kaznena djela koja su uslijedila bila spriječena. U državama u kojima postoji, sigurnosni zatvor je prošao test ustavnosti³⁷. Nema sumnje da bi prošao i pred Ustavnim sudom RH jer se radi o mjeri koja je po sadržaju i učincima vrlo slična forenzičnom prisilnom smještaju u psihijatrijsku ustanovu sukladno čl. 44.-53. ZZODS-a.

Od blažih nemedicinskih (preventivnih) mjera u poredbenom pravu u odnosu na sigurnosni zatvor, treba spomenuti zaštitni nadzor odnosno *nadzor vladanja* prema §§ 68. do 68g. njemačkog StGB-a (*Führungsaufsicht*), koja se određuje (u pravilu) u trajanju od 2 do 5 godina prema počiniteljima koji su osuđeni na kaznu zatvora od 6 mjeseci ili više i ukoliko postoji opasnost da će ponovo činiti kaznena djela. Stoga bi i hrvatski zakonodavac trebao razmotriti mogućnost primjene zaštitnog nadzora i nakon potpuno izdržane zatvorske kazne. Kao blaža mjera koju vrijedi spomenuti je i

jamstvo prema § 66. švicarskog KZ-a (*Friedensbürgschaft, cautionnement préventif, cauzione preventiva*). Ono se određuje u slučaju postojanja opasnosti da će počinitelj ponovo počiniti kazneno djelo, dovršiti započeto ili počiniti kazneno djelo kojim prijeti, na zahtjev osobe kojoj prijeti kazneno djelo – ako počini kazneno djelo tijekom 2 godine, jamstvo će pripasti državi, a ako ne, vraća se natrag polagatelju jamstva.

Kao medicinska alternativa sigurnosnom zatvoru pojavljuju se razni oblici antihormonalne terapije počiniteljima seksualnih delikata. Primjerice, u Danskoj se antihormonalna terapija može postaviti kao uvjet zatvoreniku da ga se uvjetno otpusti s izdržavanja kazne zatvora – njihova istraživanja su pokazala da nije bilo recidiva kod osoba koje su prošle taj tretman³⁸. Smatramo da uvođenje ovakvih postupaka treba biti restriktivno te posebnu pozornost valja posvetiti informiranom pristanku pojedinca prije nego se odluči za takav zahvat. Također, ukoliko ovi vidovi terapije uzmu maha, preostaje nam nada da neće biti neželjenih nuspojava (poput onih s Beethovenovom glazbom³⁹).

³⁷ State of Queensland (HCA 46, 2004.); u Njemačkoj su odredbe o sigurnosnom zatvoru više puta bile preispitivane od strane Saveznog Ustavnog suda, a posljednji put u pogledu (u osnovi) neograničenog roka trajanja ove mjere (Urteil des BVerG vom 5.2.2004., Az.: 2 BvR 2029/01).

³⁸ PC-ES (2006) 8 E, supra bilješka 15., str. 4.

³⁹ Isp. Burgess A., A Clockwork Orange, Part 3, Ch. 5/6 (1962.).